

Julian Bednarz

Początek misji katolickich w północno-wschodnich Indiach (1889-1915)

Studia Theologica Varsaviensia 27/2, 189-201

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JULIAN BEDNARZ

POCZĄTEK MISJI KATOLICKICH W PÓŁNOCNO-WSCHODNICH INDIACH (1889—1915)*

Treść: Wstęp; I. Ustanowienie prefektury apostolskiej Asam (1889); II. Trudne początki misji katolickiej (1890—1905); III. Rozkwit pod kierunkiem pierwszego prefekta (1906—1915); Zakończenie.

WSTĘP

W lutym 1986 r. Jan Paweł II przebywał w Indiach. Wybór daty papieskiej wizyty, ani jej trasa nie były przypadkowe. Trudno bowiem uznać za zbieg okoliczności fakt, że Indie gościły Najwyższego Pasterza dokładnie sto lat po ustanowieniu stałej hierarchii katolickiej (1886). W dziejach misji w tym kraju był to moment przełomowy. Pod kierunkiem biskupów i prefektów apostolskich, którzy stanęli na czele nowoutworzonych diecezji i prefektur apostolskich praca misyjna nabrała nienotowanego dotąd rozmachu.¹

Według tradycji indyjskiej pierwszym apostołem Indii był św. Tomasz Apostoł, który miał tam przybyć w roku 52, lecz długo — niemal do czasów nowożytnych — działalność misyjna ograniczała się do niewielkich obszarów na południu Indii. Tak było nawet po przybyciu Portugalczyków. Tacy wielcy misjonarze Indii jak św. Franciszek Ksawery czy Robert de Nobili też ograniczyli swoją działalność do obszarów położonych na południu kraju, dziś: Kerala, Tamilnad, Goa. Dopiero nowy, wielki zryw misyjny Kościoła katolickiego w XIX w. pozwolił dotrzeć do wszystkich zakątków ogromnego Wicekrólestwa Indii Brytyjskich. To wyjście poza tradycyjne „bastiony” katolickie okazało się w kilku miej-

* Wykład, który autor wygłosił 9 września 1988 r. w Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie z okazji inauguracji nowego roku studium formacyjnego — 1988/89.

¹ Por. *Homilia Ojca świętego wygłoszona w Szilong*, „L'Osservatore Romano” (Wydanie polskie) 7(1986) nr 2, s. 6.

scach niezwykle owocne. Indie Północno-Wschodnie (Asam) również stały się żyzną glebą dla posiewu Słowa Bożego.

Na obszarze Północno-Wschodnich Indii brytyjska administracja kolonialna utworzyła prowincję Asam (Assam) z siedzibą gubernatora w Szilong (Shillong). Dziś dzieli się ten obszar na następujące stany i terytoria w Republice Indii: Asam, Meghalaja, Arunachal, Naga, Manipur, Tripura, Mizoram oraz Bhutan i wschodnia część terytorium Bangla Deszu. W 1881 r. na tym obszarze o powierzchni 140 tys. km² zamieszkiwało ok. 5 mln osób (w tym 351 katolików), którzy mówili około 70 językami, które dzieliły się jeszcze na ok. 100 dialektów.² Przyroda tego zakątka Indii jest równie interesująca jak jego mieszkańcy. Od północy ku południowi rozciągają się kolejno: Himalaje, dolina Brahmaputry pokryta tropikalną dżunglą, Góry Khasi, dolina Surmy. Klimat jest wilgotny, tropikalny, z wyraźnie zaznaczonymi dwoma porami monsunowymi: deszczową (monsun morski) i suchą (monsun lądowy). W praktyce pada jednak niemal cały rok. Niedaleko Szilong, w Czerapuńdzi, notuje się światowe rekordy opadów (ok. 12 m rocznie). Nawiedzają ten obszar siejąc zniszczenie cyklony i trzęsienia ziemi. Groźne dla człowieka są nie tylko wielkie dzikie zwierzęta, ale także małe termity i tzw. białe mrówki, którym nie oprze się żadna budowla wzniesiona z drewna.

Już te kilka informacji o różnorodności mieszkańców i przyrody Asam tłumaczą dlaczego Europejczycy — kolonizatorzy i misjonarze — tak późno dotarli na ten obszar Indii. I dziś jeszcze praca misyjna z powodu przeciwności przyrody i zróżnicowania ludności nie należy do łatwych, chociaż rozwój środków komunikacji i postęp medycyny uczyniły ją lżejszą.

I. USTANOWIENIE PREFEKTURY APOSTOLSKIEJ ASAM (1889)

a. Pierwsze próby misji

Na początku XIX w. obszar Północno-Wschodnich Indii należał do Wikariatu Apostolskiego Bengalów. Po jego podziale Asam znalazł się w WA Wschodniego Bengalów. Jednakże aż do 1890 r. nie

² Takie dane podaje: C. Becker SDS, *History of the Catholic Missions in Northeast India (1890—1915)*, translated and Edited by G. Stadler SDB-S. Karotemprel SDB, Vendrame Missiological Institut Shillong 1980, s. 1—2. (Oryginał niemiecki zatytułowany jest *Im Stromtal des Brahmaputra* i miał dwa wydania: München 1923 i Aachen 1927); Por. także J. Bednarz SDS, *Missionstätigkeit der Salvatorianer in*

podejmowano na tym obszarze systematycznej pracy misyjnej. Można tylko odnotować w I połowie XIX w. przejściowe (w drodze do Tybetu) próby misji podejmowane przez misjonarzy z Seminarium Misyjnego w Paryżu. Dopiero w 1870 r. zjawiają się regularnie — w dolinie Brahmaputry — misjonarze z Seminarium Misyjnego w Mediolanie. Byli jednak niezbyt liczni i pracowali bez jasno określonej metody i planu. Toteż uzyskane rezultaty były nieznaczące. Natomiast w dolinie Surmy pracowali w tym czasie misjonarze Św. Krzyża i benedyktyni. Także i tutaj szczupłość personelu i rozległość terenu uniemożliwiły osiągnięcie znaczących rezultatów.

Utworzenie w 1886 r. diecezji Dhaka (Dacca, dziś w Bangla Deszu) i Krishnagar (Zachodni Bengal w Indiach) w niczym nie zmieniło dotychczasowej sytuacji. Obejmowały one całość terytorium Północno-Wschodnich Indii, ale nadal obaj biskupi nie dysponowali personelem do rzeczywistego podjęcia systematycznej akcji misyjnej. Toteż gdy zebrał się I synod indyjski w Allahabad w 1887 r. wystosowali wspólną prośbę do Kongregacji Rozkrzewiania Wiary o utworzenie w Asam samodzielnej misji i powierzenie jej jakiemś zgromadzeniu gotowemu włączyć się w dzieło misyjne Kościoła na tym terenie.³

b. Poszukiwania misjonarzy dla Asam

Kongregacja niezwłocznie podjęła starania o znalezienie nowych sił misyjnych dla przyszłej Prefektury Apostolskiej Asam. Niestety rozmowy z franciszkanami, barnabitami i kilku innymi zgromadzeniami nie dały rezultatu. W tej sytuacji zwrócono uwagę na prośbę księdza Franciszka od Krzyża Jordana o przydzielenie założonemu przez niego w 1881 r. zgromadzeniu salwatorianów, jakiegoś terytorium misyjnego. Do prośby przesłanej na ręce ówczesnego prefekta Kongregacji Rozkrzewiania Wiary, ks. kardynała J. Simeoni, ks. Franciszek załączył szczegółowe sprawozdanie o stanie swego zgromadzenia. W ósmym roku swego istnienia liczyło ono tylko 154 członków, w tym: 6 księży, 3 diakonów, 4 subdiakonów i 17 braci. Prawdopodobnie do tak wczesnego podjęcia pracy misyjnej zachęcał ks. Jordana ks. Otto Hopfenmüller, ka-

Assam, w: A. Kiebele—A. Kielbasa (ed.), *Die Salvatorianer in Geschichte und Gegenwart 1881—1891*, Im Auftrag des Generalates der Salvatorianer, Rom 1981, s. 284.

³ C. Becker, *Im Stromtal des Brahmaputra*, Aachen 1927, s. 206—209.

plan diecezji Bamberg, który w 1887 r. wstąpił do salwatorianów i pragnął poświęcić się działalności misyjnej.

Kongregacja Rozkrzewiania Wiary przychyliła się do prośby ks. F. Jordana, gdy otrzymała pozytywną odpowiedź, o jego zgromadzeniu od wikariusza diecezji rzymskiej. Informował on także, że Katolickie Towarzystwo Nauczania (salwatorianie) istnieje w Rzymie za aprobatą diecezjalną.⁴

c. Dekret o utworzeniu Prefektury Apostolskiej Asam

Dekretem z dnia 13.12.1889 r. Kongregacja Rozkrzewiania Wiary utworzyła Prefekturę Apostolską Asam i powierzyła ją zgromadzeniu salwatorianów. Do czasu uzyskania aprobaty papieskiej misjonarze mieli pracować pod kierunkiem superiora misji, któremu po uzyskaniu aprobaty będzie przysługiwał tytuł prefekta apostolskiego.

Prefektura Asam powstała z części dwóch diecezji: Dhaka i Krishnagar, obejmowała Asam, Bhutan i Manipur. Jej obszar zamieszkiwało ok. 5 mln ludzi. Byli to wyznawcy hinduizmu, buddyzmu, islamu i religii tradycyjnych. Liczba chrześcijan wynosiła wówczas około 6500 osób, w tym tylko 351 katolików. Trzeba jednak zaznaczyć, że protestanci, głównie metodyści, rozpoczęli na tym obszarze systematyczną pracę misyjną 50 lat wcześniej.

Dzisiaj możemy podziwiać odwagę, ducha przedsiębiorczości, wiarę i zapał apostolski założyciela salwatorianów z jednej strony, a z drugiej strony wielkie zaufanie okazane młodemu zgromadzeniu przez Kongregację Rozkrzewiania Wiary, która odważyła się powierzyć mu tak rozległą i „najtrudniejszą misję” w Indiach.

W zgromadzeniu zapanowała ogromna radość. Założyciel niezwłocznie wyznaczył pierwszych misjonarzy. Zaszczyt ten przypadł w udziale księżom: Otto Hopfenmüllerowi i Angelusowi Münzloherowi oraz braciom: Józefowi Bächle i Marianowi Schummowi. Dnia 17 stycznia 1890 r. założyciel wręczył im krzyże misyjne. W dwa dni później wyruszyli w drogę do Szilong. Po 37 dniach przez Brindisi, Port Suez, Bombaj i Kalkutę dotarli szczęśliwie do celu. W ten sposób dnia 27 lutego 1890 r. prefektura apostolska Asam stała się faktem nie tylko na papierze, ale i w rzeczywistości.⁵

⁴ Por. C. Becker, *History of the Catholic Missions in Northeast India (1890—1915)*, Shillong 1980, s. 2—5.

⁵ Zob. J. Bednarz SDS—J. Szpilka SDS, *Praca misyjna salwatorianów polskich*, w: A. Kiełbasa SDS (red.), *Salwatorianie w Polsce 1900—1975*, Rzym—Kraków 1975, s. 399.

II. TRUDNE POCZĄTKI MISJI KATOLICKIEJ (1890—1905)

a. Stan w dniu przybycia misjonarzy salwatoriańskich

Na obszarze Asam w lutym 1890 r. istniały tylko dwie stacje misyjne: jedna w Gauhati, w dolinie Brahmaputry i druga w Bondashill (zwanym też Silchar), w dolinie Surmy. Jednakże jedynie w Gauhati przebywał na stałe przynajmniej jeden misjonarz. W lutym 1890 r. był nim ks. J. Broy. Natomiast stacja w Bondashill obsługiwana przez misjonarzy Św. Krzyża nie miała wówczas stałej obsady.

Ks. J. Broy uważał, że nowi misjonarze osiedlą się w Gauhati. Stacja bowiem była dostatecznie duża, składała się z domu misyjnego dla 6 misjonarzy i kaplicy mogącej z łatwością pomieścić 32 katolików żyjących w miasteczku i jego najbliższej okolicy. Gauhati było też dobrym punktem wyjściowym do odwiedzin katolików żyjących w rozproszeniu po plantacjach herbaty w dolinie Brahmaputry. Ks. J. Broy raz w roku przybywał także do Szilong. Zbudował tam dwuizbowy domek. W Szilong było wówczas ok. 20 katolików, przeważnie Europejczyków lub Euroazjatów.

Pierwsi misjonarze salwatoriańscy spełniając życzenie Kongregacji Rozkrzewiania Wiary wybrali Szilong, stolicę prowincji Asam, na siedzibę przyszłej prefektury Asam. Taka decyzja pociągnęła za sobą konieczność znoszenia przez jakiś czas wielu niewygód wynikających z ciasnoty pomieszczeń i zmuszała do szybkiej realizacji planów rozbudowy stacji. Misjonarze liczyli na wsparcie dobrodziejów pozyskanych przed odjazdem z Europy.

Tymczasem zabrali się do jej uporządkowania i odnowienia nie czekając aż wpłyną pierwsze ofiary na planowaną rozbudowę. Prawie wszystkie prace wykonywali osobiście co wzbudziło duże zdumienie i zainteresowanie wśród rodzimych mieszkańców, którzy po raz pierwszy widzieli białych przybyszów pracujących fizycznie wokół własnego domu.

b. Misyjne duszpasterstwo

Od pierwszych dni pobytu w Asam główny wysiłek i większość czasu misjonarze poświęcali na właściwą pracę misyjną — głoszenie Ewangelii. Aby to było możliwe bez konieczności uciekania się do pomocy tłumaczy, z zapałem zabrali się do nauki języków lokalnych: khasi i bengali oraz pogłębiania znajomości angielskiego. Ksiądz Otto Hopfenmüller uczył się z taką gorliwością, że już po kilku tygodniach zdołał przetłumaczyć na język khasi „Ojciec nasz”.

„Zdrowaś Maryjo” i zaczął opracowywać katechizm i krótką historię biblijną. Misjonarze dokładali wszelkich starań, aby co niedzielę gromadzić na Mszę św. wszystkich katolików. Nie było to początkowo łatwe ze względu na niesystematyczność posługi duszpasterskiej w poprzednim okresie i zły przykład wielu Europejczyków.

Niestety ciężka praca fizyczna i umysłowa oraz morderczy klimat spowodowały chorobę i śmierć dwóch misjonarzy już po 6 miesiącach pobytu w Asam. Dnia 20 sierpnia zmarł ks. Otto Hopfenmüller⁶ a 30 sierpnia brat Marian Schumm. Dla misji, młodego zgromadzenia i jego założyciela był to ciężki i bolesny cios.

Mimo dotkliwego braku personelu zdołano już we wrześniu 1890 roku wysłać do Asam drugą grupę misjonarzy: 3 księży i 1 brata. W latach następnych regularnie będą przybywać następni. Dzięki ich ofiarnej pracy misja mogła się rozwinąć i wydać oczekiwane owoce. Na miejsce przedwcześnie zmarłego ks. Otto, pierwszego przełożonego misji, ojciec założyciel wyznaczył ks. Angelusa Münzlohera. Kierował on pracą misyjną do końca 1905 r. będąc równocześnie administratorem apostolskim.

W pierwszym okresie, od 1890 do 1897, zdołano założyć sieć stacji głównych: Szilong (1890), Raliang (1892), Shella (1893), Czerapuńdzi (1897) i przejąć dwie już wcześniej istniejące: Gauhati (1870) i Bondashill (1800). Liczba stacji drugorzędnych wzrosła stopniowo do ok. 30. Zbudowano lub gruntownie zmodernizowano 6 kościołów i 1 kaplicę. Można ze zdziwieniem zapytać dlaczego tylko 6 w porównaniu do liczby stacji misyjnych. Wynikało to nie tylko z braku pieniędzy na zakup materiałów i opłacenie robotników. Przyczyna podstawowa leżała w fakcie rozproszenia katolików i powierzenia każdemu misjonarzowi bardzo rozległych terenów. W praktyce misjonarze byli przez większą część roku w drodze. Wędrowali w górach po wioskach, a w dolinach po plantacjach herbaty w poszukiwaniu katolików, którzy też bardzo często zmieniali miejsce pobytu w zależności od tego gdzie znajdowali pracę. Gdy w jakimś miejscu była większa grupa katolików, tam zakładano punkty duszpasterskie, które potem regularnie odwiedzano. Niestety z powodu rozległości obszaru takie odwiedziny nie mogły być częste. Dodatkowo utrudniały je, zwłaszcza w okresie monsunu morskiego, tropikalne deszcze. Sam kontakt misjonarza z nowonawróconymi lub pragnącymi się nawrócić utrudnia-

⁶ Sylwetkę pierwszego misjonarza salwatoriańskiego przedstawił pierwszy prefekt apostolski Asam: C. Becker, *Pater Otto Hopfenmüller aus der Gesellschaft des Göttlichen Heilandes. Ein deutscher Pionier einer indischen Mission*, Aachen 1923.

ły nie tylko duże odległości, ale także, a nawet przede wszystkim, ogromne zróżnicowanie języków. Z tego samego powodu także i katechiści mieli ograniczone pole działalności, a ich wykształcenie nie było przecież łatwe.

Od samego początku misjonarze starali się przybliżyć mieszkańcom Asam Słowo Boże zarówno przez bezpośrednie przepowiadanie żywym słowem jak i przy pomocy słowa pisanego. W znacznych nakładach drukowano katechizmy, śpiewniki, modlitewniki historię biblijną.

W 1891 r. do pracy misyjnej włączyły się siostry salwatorianki. Dzięki ich współpracy udało się założyć szereg szkół, sierocińców, domów dla starców (zwłaszcza wdów), szpitalików i aptek. Wielka gorliwość i zapał apostolski przyczyniały się do stałego wzrostu nawróceń. Na początku 1897 r. liczba katolików wynosiła już ok. 1300 osób.⁷

Niestety wieczorem 12 czerwca 1897 r. w ciągu paru minut trzęsienie ziemi zniszczyło materialny dorobek 7 pierwszych lat. Legły w gruzach wszystkie stacje misyjne i kościoły. Zniszczeniu uległy liczne mosty i wiele odcinków dróg. Na szczęście wszyscy misjonarze przeżyli katastrofę. Z pomocą parafian próbowali ratować, co można było jeszcze uratować. Po oszacowaniu szkód zaczęli układać plany odbudowy.

c. Odbudowa i dalszy rozwój (1897—1905)

Administrator apostolski, ks. Angelus Münzloher, udał się w podróż do Europy, aby pozyskać nowych dobrodziejów. Nie pozostawały bez echa prośby o wsparcie działalności misyjnej regularnie zamieszczane w czasopismach wydawanych przez zgromadzenie. Dzięki wzmożonej ofiarności misja szybko podźwignęła się z ruin. Nowe budynki wznoszono z drzewa a kryto blachą, eternitem lub słomą. Były odporne na trzęsienia ziemi, ale pojawił się nowy wróg — termity. Żadne drzewo nie mogło się oprzeć ich zębom. Często też wiosenne cyklony zrywały dachy.

Mimo wszystkich tych przeciwności powstały we wspomnianym okresie 2 stacje główne: Smith (1898) i Jowai (1902). Liczba katolików rosła jednak bardzo powoli. W 1905 wynosiła ok. 1800 osób.

Tymczasem misjonarze pracowali ponad siły. Oprócz zwyczajnej troski duszpasterskiej zabiegali wokół wykształcenia katechetów i rozbudowy sieci szkół podstawowych, w których oni byli

⁷ Por. J. Bednarz, *Missionstätigkeit der Salvatorianer in Assam*, w: dz. cyt., s. 283—286.

nauczycielami. Niestety liczba katechetów przez lata nie zwiększała się oscylując między 10 a 20 osób. Brak kwalifikowanego personelu uniemożliwiał rozwój i prawidłowe funkcjonowanie już założonych szkół i ośrodków duszpasterskich.

W 1892 r. delegat apostolski w Indiach abp Władysław Zaleski pisał do prefekta Kongregacji Rozkrzewiania Wiary, kardynała M. Ledóchowskiego: „Misja w Asam jest najtrudniejsza w Indiach nie tylko ze względu na samą pracę misyjną, lecz także ze względu na warunki życia, które wymagają od misjonarzy ofiary i samozaparcia”⁸.

Najbardziej dawał się misjonarzom we znaki brak środków materialnych. Brakowało przede wszystkim pieniędzy na opłacenie katechistów. Misjonarze musieli wiele cennego czasu tracić na pisanie listów z apelami o pomoc do dobrodziejów w Europie. Tropikalny klimat i choroby podkopywały ich siły. Do roku 1905 zmarło dalszych 3 misjonarzy. Wielu nie mogło długo pracować na stacjach położonych w dolinach Brahmaputry czy Surmy. Inni musieli dla ratowania życia powrócić do Europy. Wszystko to sprawiło, że właściwie nigdy we wspomnianym okresie liczba misjonarzy nie była wystarczająca i tylko z najwyższym trudem udawało się zapewnić ciągłość pracy duszpasterskiej.⁹

Gdy w 1904 r. Stolica Apostolska udzieliła swojej aprobaty młodemu zgromadzeniu wydając „Decretum laudis” spełniony został warunek postawiony przez Kongregację Rozkrzewiania Wiary w 1889 r. odnośnie zamianowania prefekta apostolskiego dla Asam. Pierwszym prefektem został w styczniu 1906 r. ks. Krzysztof Becker SDS. W dziejach misji w Asam zaczął się nowy rozdział.

III. ROZKWIT POD KIERUNKIEM PIERWSZEGO PREFEKTA (1906—1915)

a. Ważniejsze elementy metody misyjnej salwatorianów

Ks. K. Becker bardzo energicznie zabrał się do pracy. Jeszcze przed odjazdem z Europy pozyskał dla misji nowych dobrodziejów. Przybywszy do Szilong (17 marca 1906 r.) starannie zapoznał się ze stanem misji i w oparciu o to rozpoznanie w terenie ułożył dalekosiężne plany jej rozwoju.

⁸ Cytat za: C. Becker, *History of the Catholic Missions...*, dz. cyt., s. (X). „The Assam Mission is the most difficult one in India, not only regarding the mission work itself, but also the conditions of life for the missionaries which require from them no small spirit of sacrifice and self-denial”.

⁹ Por. J. Bednarz, *Missionstätigkeit...*, art. cyt., s. 286—288.

Na pierwszym miejscu postawił troskę o stały dopływ nowych misjonarzy i ich odpowiednie wykształcenie. Z jego inicjatywy nowoprzybywający musieli najpierw uczyć się języka angielskiego w Anglii, a po przybyciu na miejsce uczyli się z kolei jednego z 6 języków lokalnych wybranych do głoszenia Ewangelii. W tym ostatnim przypadku wybór zależał od obszaru, albo raczej od stacji misyjnej, do której nowoprzybyły otrzymywał przydział. W 1912 r. liczba misjonarzy wynosiła 18 osób (15 księży i 3 braci). Pozwoliło to otworzyć 2 dalsze stacje główne: Dibrugarh (1908) i Nongbah (1911). Zaś liczba stacji drugorzędnych wzrosła z 32 w roku 1906 do 68 w 1914. Systematycznie budowano nowe i remontowano istniejące kaplice oraz inne budynki misyjne. W samym zaś Szilong zbudowano duży kościół i obszerny dom misyjny. Zgodnie z życzeniem Kongregacji Rozkrzewiania Wiary mogli w nim zbierać się wszyscy misjonarze na doroczne spotkania i rekolekcje.

Przedmiotem gorliwych zabiegów i stałej troski prefekta apostołskiego byli katechisci. Dla ich lepszego wykształcenia założył on w 1907 r. szkołę katechetyczną. Kurs trwał zasadniczo 1 rok. W programie była rozszerzona nauka religii oraz nauka czytania i pisanie. Koszt kursu oraz późniejszej pracy katechistów spadał na banki poszczególnych misjonarzy przysyłających kandydatów. Mimo skromnych środków będących do ich dyspozycji udało się liczbę katechistów systematycznie zwiększać. Za rządów ks. K. Beckera uległa ona podwojeniu osiągając w 1914 r. 46 osób. Bez ich ofiarnej pracy nie udałooby się osiągnąć tak szybkiego rozwoju zarówno co do liczby nowych nawróceń jak i sieci szkół, w których dźwigali główny ciężar nauczania.

Szkoły szczebla podstawowego i średniego również były przedmiotem usilnych zabiegów pierwszego prefekta apostołskiego. Troska o właściwe budynki, odpowiednie kwalifikacje personelu nauczającego, budowę internatów umożliwiła pozyskanie dotacji kolonialnego rządu i nadanie 9 szkołom praw państwowych. Myślano nie tylko o szkołach dla dzieci zamożnych rodziców: osadników europejskich i miejscowych notabli, ale przede wszystkim o szkołach dla dzieci miejscowych katolików. Nie zapomniano o sierotach wznosząc dla nich przy większości stacji głównych sierocińce. Wyhowankowie otrzymywali wykształcenie zawodowe w założonych w tym celu szkołach rzemieślniczych. Bracia zakonnicy uczyli ponadto nowoczesnej uprawy roli i ogrodnictwa, a siostry prowadziły dla dziewcząt szkoły gospodarstwa domowego i pielęgniarstwa.

W miarę posiadanych środków misjonarze spieszyli z pomocą

wszystkim, którzy zgłaszali się z prośbą o pomoc. W r. 1906 duże sumy przeznaczono na pomoc dla głodujących z powodu katastrofalnej suszy, która nawiedziła tę część Indii. Regularnie zdarzały się groźne epidemie. Toteż troska o chorych i lekarstwa dla nich stanowiła ważny punkt działalności misyjnej. Przewodowały w niej siostry salwatorianki. Jeden z braci zakonnych, Polak Rufin Magiera, prowadził ambulatorium dentystyczne. Wielką uwagę przywiązywali misjonarze do zorganizowania wśród powierzonych sobie parafian stowarzyszeń charytatywnych, aby w ten sposób uczyć przewycięzania w praktyce przyzwyczajęń związanych z panującym systemem kastowym. Niestety nigdy nie przychodziło to łatwo.

Wielką rolę w głoszeniu Słowa Bożego wyznaczył ks. K. Becker słowu drukowanemu. Pierwszą drukarnię założył wprawdzie ks. Gebhard Abele w Leintkynsew jeszcze przed przybyciem do Asam ks. Beckera. Ten jednakże przeniósł ją w 1907 r. do Szilong, unowocześnił i mianował dotychczasowego superiora misji, ks. Angelusa Münzlohera, jej dyrektorem. Drukowano katechizmy, Pismo św., śpiewniki i modlitewniki oraz dwa czasopisma w językach lokalnych: „Przewodnik katolicki” i „Rodzina chrześcijańska”. Zamieszczano w nich artykuły apologetyczne i polemiczne odpierając ataki ze strony pogan i protestantów (zwłaszcza metodystów). Nie trzeba też chyba dodawać, że w praktyce za książeczki i czasopisma nie pobierano żadnych opłat ze względu na ubóstwo rodzimych mieszkańców. Zawsze jednak były to dobrze wydane pieniądze, które owocowały umocnieniem w wierze, a nawet licznymi nawróceniami.

W ciągu 10 lat (od 1906 do 1915) liczba katolików potroiła się osiągając na wiosnę 1915 r. 5176 osób. Ponadto liczba katechumentów wynosiła w tym czasie ok. 1700 osób.

Nie była to zasługa jedynie pierwszego prefekta ks. K. Beckera, najwybitniejszego misjonarza salwatoriańskiego w Asam i pracujących pod jego kierunkiem misjonarzy i katechistów. W dużej mierze sukcesy misjonarzy zależały od wsparcia duchowego i materialnego, które otrzymywali ze strony zgromadzenia i dobrodziejów misji. Pozyskiwaniem tych ostatnich zajmowała się nie tylko prokura w Welkenraedt w Belgii, ale także poszczególne domy i redakcje czasopism salwatoriańskich gromadząc nawet najskromniejsze ofiary nadsyłane przez czytelników.¹⁰

W trosce o dalszy rozwój misji ks. K. Becker zaczął w 1914 roku opracowywać plany dalszego usprawnienia prowadzonej dzia-

¹⁰ Por. tamże, s. 288—290.

łałości. Zamierzał między innymi przedłożyć władzom kościelnym i zakonnym plan podziału obszaru misji i zaprosić do współpracy inne zgromadzenia. Niestety stało się inaczej. Wybuch I wojny światowej położył kres działalności salwatorianów w Asam.

W lipcu 1915 r. wszyscy misjonarze zostali internowani i wywiezieni do obozu Ahmednagar koło Bombaju. Księża zwolniono i odesłano do Europy w 1916 r., natomiast bracia zakonu i siostry pozostali w Indiach do końca wojny.

W okresie wojny jezuita belgijscy z Kalkuty obsadzili główne stacje misyjne i starali się kontynuować opiekę duszpasterską przebywających w ich obrębie katolików. W 1921 r. Kongregacja Rozkrzewienia Wiary powierzyła Asam salezjanom angielskim, albowiem rząd kolonialny nie wyraził zgody na powrót salwatorianów do Szilong. W rok później niektórzy z nich wyjechali na nowe pole misyjne do Shaowu w Chinach.¹¹

b. Wkład Polski w działalność misyjną w Asam

Wśród misjonarzy salwatoriańskich w Asam byli także Słazacy: 4 księża i 1 brat. Trudno jest wyodrębnić ich wkład w dzieło misyjne w Asam, pracowali bowiem na różnych placówkach i w różnym czasie. Ks. Jan Gruchot z Chorzowa od 1890 do 1898 (zmarł w Asam); ks. Walenty Kartte od 1892 do 1894 (zmarł w Asam); ks. Marek Dombrowski od 1895 do 1904 i ks. Antoni Kapićki od 1891 do 1892 (obaj wrócili do Europy). Brat Rufin Magiera z miejscowości Frydek koło Pszczyny pracował w Asam od 1908 r. do 1915. Zwolniony z obozu dla internowanych misjonarzy wrócił do Polski w 1920 roku. Zmarł w Krakowie w 1945 r. W Asam był dentystą, ogrodnikiem i kierował dużą farmą, przy której była szkoła rolnicza. Do śmierci pragnął powrócić do pracy misyjnej. Jego zapał misyjny i wspomnienia budziły ducha misyjnego wśród młodych pokoleń utworzonej w 1927 r. prowincji polskiej salwatorianów.¹²

ZAKOŃCZENIE

Dziś, prawie 100 lat po rozpoczęciu działalności misyjnej w Asam, Kościół katolicki może z dumą oceniać osiągnięcia minio-

¹¹ Bardzo szczegółowo ten ostatni „rozdział” salwatoriańskiej misji w Asam opisuje ks. K. Becker w swojej pracy. Por. C. Becker, *History of the Catholic Missions in Northeast India (1890—1915)*, dz. cyt., s. 342—399.

¹² J. Bednarz—J. Szpilka, art. cyt., s. 403—405; J. Bednarz,

nych lat. Bezpośredni następcy salwatorianów wielokrotnie wyrażali uznanie dla ich pionierskiego trudu położenia fundamentów pod przyszły rozwój Kościoła w tej części Indii.¹³ Mimo przejściowych zahamowań daje się zaobserwować ciąglej rozwój, którego ważnym etapem była papieska pielgrzymka w lutym 1986 roku ze stacją w Szilong. Wokół papieża na polach golfowych zgromadziło się ok. 50 tys. wiernych ze swoimi biskupami, kapłanami i misjonarzami z 8 diecezji, na które dziś dzieli się obszar utworzonej w 1889 r. prefektury w Asam.¹⁴

Dalsza historia działalności misyjnej widziana pod kątem rozwoju administracji kościelnej przedstawia się, w skrócie, następująco: 1934 — utworzenie diecezji Szilong-Gauhati¹⁵; 1951 — Dibrugarh¹⁶; 1952 — Silchar (Haflong)¹⁷; 1964 — Tezpur¹⁸; 1969 —

Magiera Rufin 1876—1945, w: *Księga zmarłych salwatorianów polskich 1900—1975*, Rzym—Kraków 1975, s. 82—85.

¹³ Por. Hubert D'Rosario SDB, *Introduction*, w: C. Becker SDS, *History of the Catholic Missions...*, dz. cyt., s. (X); J. Thekkedathu SDB, *Missionary Method of the Salvatorians*, „Indian Missiological Review” vol. 6 (1984) nr 1, s. 50—58.

¹⁴ Brak jeszcze wyczerpującego opracowania historii misji salezjanów w Asam. Wiele informacji można jednak znaleźć w artykułach: S. Karotemprel SDB, *Salesian Contribution to Evangelisation in Northeast India: an evaluation*, „Indian Missiological Review” vol. 6 (1984) nr 1, s. 5—20; R. Stroschio SDB, *A History of Salesian Missionary Activity in Easter India*, „Indian Missiological Review” vol. 6 (1984) nr 1, s. 21—37.

¹⁵ Obecnie powierzchnia jej wynosi: 17463 km²; zamieszkuje ją ok. 2,5 mln ludzi; liczy 173892 katolików w 28 parafiach; pracuje w niej 25 kapłanów diecezjalnych, 90 kapłanów zakonnych, 283 zakonników i 365 sióstr; posiada 31 seminarzystów; prowadzi 890 szkół, 191 zakładów dobroczynnych; w 1986 udzielono 10707 chrztów. Por. *Annuario Pontificio per l'anno 1987*, Città del Vaticano 1987, s. 670.

¹⁶ Obecnie powierzchnia jej wynosi 47347 km²; zamieszkuje ją ok. 5 mln ludzi; liczy 72515 katolików w 26 parafiach; pracuje w niej 27 kapłanów diecezjalnych, 27 kapłanów zakonnych, 35 zakonników i 135 sióstr; posiada 31 seminarzystów; prowadzi 47 szkół, 25 zakładów dobroczynnych; w 1987 udzielono 3265 chrztów. Por. *Annuario Pontificio 1987*, s. 181.

¹⁷ Obecnie jej powierzchnia wynosi: 41746 km²; zamieszkuje ją ok. 4,3 mln ludzi; liczy 17693 katolików w 11 parafiach; pracuje w niej 11 kapłanów diecezjalnych, 13 kapłanów zakonnych, 27 zakonników i 102 siostry; posiada 16 seminarzystów; prowadzi 32 szkoły, 30 zakładów dobroczynnych; w 1987 r. udzielono 731 chrztów. Por. *Annuario Pontificio 1987*, s. 574.

¹⁸ Obecnie jej powierzchnia wynosi: 160690 km²; zamieszkuje ją ok. 7,5 mln ludzi; liczy 124 tys. katolików w 38 parafiach; pracuje w niej 44 kapłanów diecezjalnych, 20 kapłanów zakonnych, 23 zakonników i 127 sióstr; posiada 33 seminarzystów; prowadzi 72 szkoły, 31 zakładów do-

diecezja Szilong-Gauhati została podniesiona do rangi metropolii z sufraganiami: Dibrugarh, Silchar i Tezpur; 1972 — utworzenie diecezji Kohima-Imphal; 1973 — Tura¹⁹; 1980 — Kohima²⁰ i Imphal²¹; 1983 — Diphu²².

Od 1987 r. wszystkie diecezje posiadają rodzimych biskupów ordynariuszy, a znaczna część duchowieństwa to rodzimi kapłani, zakonnicy i siostry zakonne. Trzeba jednak dodać, że większość z nich pochodzi ze stanu Kerala w południowych Indiach. Również procent misjonarzy zagranicznych wciąż jeszcze jest znaczący²³.

Julian Bednarcz

broczynnych; w 1984 udzielono ok. 5 tys. chrztów. Por. *Annuario Pontificio 1987*, s. 612.

¹⁹ Obecnie jej powierzchnia wynosi: 11463 km²; zamieszkuje ją ok. 1,2 mln ludzi; liczy 96185 katolików w 17 parafiach; pracuje w niej 19 kapłanów diecezjalnych, 19 kapłanów zakonnych, 29 zakonników i 89 sióstr; posiada 19 seminarzystów; prowadzi 182 szkoły, 170 zakładów dobroczynnych; w 1987 udzielono 6450 chrztów. Por. *Annuario Pontificio 1987*, s. 635.

²⁰ Obecnie jej powierzchnia wynosi: 16487 km²; zamieszkuje ją ok. 0,8 mln ludzi; liczy 29126 katolików w 24 parafiach; pracuje w niej 18 kapłanów diecezjalnych, 40 kapłanów zakonnych, 118 zakonników i 134 siostry; posiada 31 seminarzystów; prowadzi 90 szkół, 17 zakładów dobroczynnych; w 1987 udzielono 1958 chrztów. Por. *Annuario Pontificio 1987*, s. 301—302.

²¹ Obecnie jej powierzchnia wynosi: 22356 km²; zamieszkuje ją ok. 1,6 mln ludzi; liczy 44300 katolików w 25 parafiach; pracuje w niej 26 kapłanów diecezjalnych, 27 kapłanów zakonnych, 34 zakonników i 109 sióstr; posiada 22 seminarzystów; prowadzi 76 szkół, 43 zakłady dobroczynne; w 1987 udzielono 4300 chrztów. Por. *Annuario Pontificio 1987*, s. 259.

²² Jej powierzchnia wynosi: 15222 km²; zamieszkuje ją ok. 0,7 mln ludzi; liczy 18275 katolików w 11 parafiach; pracuje w niej 8 kapłanów diecezjalnych, 9 zakonnych, 15 zakonników i 31 sióstr; posiada 9 seminarzystów; prowadzi 62 szkoły i 24 zakłady dobroczynne; w 1987 udzielono 1221 chrztów. Por. *Annuario Pontificio 1987*, s. 183.

²³ Łącznie metropolia Szilong-Gauhati z sufraganiami: Dibrugarh, Diphu, Imphal, Kohima, Silchar, Tezpur (obejmuje także terytorium Bhutanu) i Tura posiada powierzchnię 303774 km²; zamieszkuje ją ok. 23 mln ludzi; liczy 57986 katolików w 180 parafiach; pracuje w nich 178 kapłanów diecezjalnych, 245 kapłanów zakonnych, 564 zakonników i 1092 siostry; posiada 192 seminarzystów; prowadzi się 1451 szkół, 531 zakładów dobroczynnych; udzielono w 1987 r. ok. 33530 chrztów. (Na podstawie danych zaczerpniętych z *Annuario Pontificio 1987*, Città del Vaticano 1987, s. 181, 183, 259, 301—302, 570, 574, 582, 635.) Por. także David B. Barrett (red.), *World Christian Encyclopedia*, Oxford University Press 1982, s. 370—381 (India).